

Arneken Arneken

UTEN NYANSER: Forsøker professor Hans Fredrik Dahl å rive Gro ned av den internasjonale pidestallen uten nyanser, mens han faktisk har bidratt til et nyansert bilde av vår andre berømt, Vidkun Quisling?

Knefall for ufornuften?

I Dagbladet for fredag har professor Hans Fredrik Dahl en meget treffende artikkel om Gro og hvalen - vel om merke hvis man regner det som stor kunst å treffe når man skyter med hagle.

Steinar Brox

kommenterer

Det er uten videre klart at Dahl treffer Gro så det svir. Men er han så ufølsom at han ikke merker at rekylen av ladningen også råker ham selv? Han skriver om hennes «mentale stil», som Dahl karakteriserer som evnen til å se moralsk-rasjonelt på tingene, «uten å ense de ironiske fliker som denne verden nå engang frambyr så rikelig tilfang av.»

Moraliteten som skjellsord

Der har utvilsomt Dahl et poeng. Det er godt mulig hun er nettopp moralsk-rasjonell. Og i Dahls tekst og kontekst er det ikke tvil om at begge begrepene på hver sin side av delestreken er de rene skjellsord. Skjønt ironi er vel det «denne verden» av engasjement på vegne av hvalen frembyr minst av. Den opptrer med et moralsk patos langt sterkere enn det Gro og flertallet av nordmenn flest er i stand til å mobilisere. Det Dahl dermed står i fare for å forsvare, er det moralsk-irrasjonelle engasjementet.

Er det første gang?

Der er uten videre klart at Dahl treffer Gro så det svir. Men er han så ufølsom at han ikke merker at rekylen av ladningen også råker ham selv? Han skriver om hennes «mentale stil», som Dahl karakteriserer som evnen til å se moralsk-rasjonelt på tingene, «uten å ense de ironiske fliker som denne verden nå engang frambyr så rikelig tilfang av.»

Der har utvilsomt Dahl et poeng. Det er godt mulig hun er nettopp moralsk-rasjonell. Og i Dahls tekst og kontekst er det ikke tvil om at begge begrepene på hver sin side av delestreken er de rene skjellsord.

portrett av henne som rettfram, fornuftig og tvers gjennom vitenskapelig anlagt. «Og i denne egenskap stoler hun typisk nok på en rådgiver som tenker på samme måte. I hvalsaken støtter hun seg først og fremst til professor Lars Wallac, en briljant begavet naturvitenskapsmann, medisiner og realist, klassekamerat fra skoledagene på Hegdehaugen gymnas og nå professor på Blindern.»

Realist og klassekamerat. To ord som er mer enn nok til å antyde både et snev av nepotisme, det vil si bruk av slekt og venner, pluss det aller verste humanister vet, realister.

Slik deles verden inn, ikke bare i gode og vonde, men i dumme og kloke. Den blir enkel å forstå. Da Dahl skrev sine to bøker om Quisling, kunne det ikke falle undertegnede inn å beskyldte Dahl for noe forsøk på rehabilitering av vår mest kjente landsmann ved siden av Gro.

Men i ettertid er det åpenbart at han er mer nyansert i behandlingen av den ene enn den andre: «I Gros kamp mot hvalen har vi alt lidd et første smertelig tap; vår statsministers fall fra anerkjennelsens tinder... Hennes ry er forspilt. Brundtlandkommisjonens leder anklages i stedet for åpnelyst og med stadig heftigere uttrykk for dobbeltmoral - noe av det verste mennesker kan belastes for i politikken», skriver Dahl.

«Visa om løgna»

Mulig det. Hvis det er en ren beskrivelse av hva som er i ferd med å skje, er den i hvert fall ikke særlig nøktern. Men dobbeltmoralens problemer har nå Alt Prøysen sett atskillig klarere enn Dahl i «Visa om løgna»: «Sæinnheita syng og masjere, løgna går omveg og græt», heter det bramfritt i første veset inntil Sannheta kommer med følgende forslag lenger ned i visa: «Løgn skal vi slå oss ihopes. Sei det er meg du vil ha».

Er det Sannheta som nå er på masj igjen rundt om i verden, så bevare oss alle sammen. Hvalsaken er nok i høy grad en symbolsak, men skal ingen våge å stå oppreist på vegne av fornuften lenger?

Kanskje er det store ord, men det at vi bør være rasjonelle, er en grunnleggende moralsk holdning som ifølge Karl Popper ikke kan begrunnes men bare velges.

Det er en grunnleggende rasjonalitet i Gros miljøengasjement og ingen dobbeltmoral som Dahl forsøker å klistre på henne i hvalsaken. Man kan være uenig med Gro i mye, men hennes standpunkt i denne saken står det respekt av, nettopp fordi den er rasjonell. Rasjonaliteten klarer ikke de andre å mobilisere med mindre de også oppgir moraliteten.

Like klok som deg og meg...

Det Dahl faktisk gjør er å rive henne ned av den internasjonale pidestallen, uten snev av nyanser, mens han faktisk gir et nyansert bilde av ham som ble oppfattet som et internasjonalt skjellsord.

Det minner om en replikkveksling under krigen mellom to originaler på mitt hjemsted i Finnmark.

«Han Hitler e' bare en førrbainna idiot», hevdet den ene.

«Ikke si det, ikke si det», sa den andre. «Han kan være like klok som både du og mæ!»

104198